

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. I. Resolutio negativa in dubio facti & valoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

Adde quod hæc quæstio & controversia tam declamata: *An homo peccet sequendo minus probabilem in concursu probabilioris?* esset de subiecto non supponente; siquidem homo non posset ex mente adversariorum mentem detorquere ad assensum minus probabilis cognitæ ut talis, sicque cessaret omne litigium.

Nec difficilis est responso ad objecta: nam argumentis ex n. 6. applicabilibus satisfactum est n. 9. Ad 2. distinguo majorem. Impossibile est, ut intellectus iudicet sententiam esse absolutè veram [ut loquitur Jo. à S. Th.] quæ sibi magis apparet falsa, concedo; ut iudicet esse veram apparenter, & probativè, nego. Ut enim bene advertit prædictus Jo. à S. Th. disp. 12. a. 3. n. 46. & Gabriel Bearus q. 5. n. 19. assensus probabilis non iudicat suum objectum esse verum absolutè & in esse, sed cum restrictione, & in apparere; scilicet quantum est ex vi motivi, quod habet ad talem assensum. Cum igitur motiva opinionis probabilioris non impediunt, quò minus motiva sententiæ verè, sed minus probabilis faciant illam apparere veram, nil obstat, quin illa ex vi talium motivorum vera iudicari possit. Instantia de nigro & albo non est ad rem, quia, quod magis apparet album, non habet incertitudinem de albedine, sicuti quò magis apparet verum, habet incertitudinem de veritate; tam enim falsitas potest subesse magis, quàm minus probabili opinioni; neque dantur motiva suadentia aliquid esse nigrum, quod magis apparet album, dum contra dantur motiva suadentia esse verum, quod oppositè motiva magis representatur falsum.

Ad 3. distinguo majorem. Quælibet potentia naturaliter tendit in suum objectum, quantum potest, potentiâ vel absolutâ, vel morali & proportionatâ subiecto, concedo; potentiâ simpliciter & absolutâ, nego. Alias argumentum probaret, quòd intellectus deberet omni possibili in-

tensione ferri in suum verum, sicuti Lapis fertur in centrum, ad quod naturaliter est determinatus. Cum ergo modus connaturalis, & humanæ naturæ accommodatus sit, ut in defectu evidentie per liberam voluntatis applicationem secedatur verum, quod prudenter apparet tale, satisfaciet connaturali inclinationi, si secedatur verum probabile, tametsi minus tale. Ad confirmationem distinguo majorem; si media sunt certa ad consecutionem veritatis, & intellectus à sola objecti veritate trahatur, transeat; si sunt incerta, ut in probabilibus, & insuper accedat impulsus voluntatis, nego.

Ad quartum nego in primis paritatem. Nam ideo voluntas non potest eligere minus bonum in concursu majoris, quia minus bonum, quatenus dicit privationem majoris boni, est aliquid malum voluntatis; sed verum minus probabile nullam dicit privationem veritatis majoris & probabilioris: tum quòd veritas consistat in indivisibili, nec recipiat magis & minus ut bonum: tum quòd utrumque verum seu magis seu minus probabile adjunctam habeat formidinem falsitatis. Deinde retorqueo paritatem. Cum plura sunt media inæqualiter conducentia ad eundem finem, potest voluntas eligere medium minus utile, dummodò per illud speret consequi suum finem, & aliunde accedat illi medio aliqua bonitas, quâ voluntatem alliciat, ut si præ calibe, & religioſa vita statum sæcularem utilem quidem, sed minus certum ad consecutionem salutis eligas, isque videatur tuo genio & inclinationi magis accommodus: ergo pariter intellectus poterit assentiri opinioni licet minus probabili, dum ex alterius motivi instinctu accedit voluntatis impulsus. Manet ergo, nullum esse physicum defectum libertatis, ut intellectus opinioni probabili, in concursu minus, æquè, vel magis probabilis nequeat assentiri.

ARTICULUS V.

An liceat sequi opinionem minus tutam, minusque probabilem in concursu probabilioris?

SUMMARIUM.

1. Quid intelligatur per opinionem minus tutam?
2. Distinguendum inter opiniones probabiles circa honestatem actionis, & circa res ipsas vel factum.
3. Cui agitur de valore rei, vel damno reali, sequenda est pars tutior.
4. Licet sequi sententiam probabilem minus tutam.
5. Exemplo & auctoritate Doctoris Angelici.
6. Etiam praxi Summorum Pontificum.
7. Patrum, Tribunalium, & Scholarum.
8. Licet sequi minus probabilem & minus tutam etiam in concursu probabilioris.
9. Major probabilitas non tollit opposita sententia probabilitatem.
10. Inefficax adversariorum paritas inter bonum & verum.
11. Praxi Summorum Pontificum pro sententia minus probabili.
12. Responsi adversariorum occurrunt.
13. Opposita sententia inutilitas ad praxim.
14. Ipsi adversarii suâ praxi probant nostram sententiam.
15. Probatur ab absurdis, quæ sequuntur ex contraria sententia.
16. Probatur rationibus reflexis & indirectis.
17. Inferitur licitus usus opinionis æque probabilis.
18. Aliquo sensu omnis sententia probabilis est æqualiter tuta.
19. In praxi ferè semper sequimur probabilem, quatenus sequimur probabilem.
20. Opinio Terills refellitur.

§. I.

Resolutio negativa in dubio facti & valoris.

Notandum primò. In hac quæstione illam opinionem, quæ inter contrarias Doctorum opiniones, an aliquid sit licitum, nec ne? negat esse licitum, & stat pro legis obligatione, communiter appellari tutiorem, eò quòd tali opinioni ad-

ni adherentes, dum ab omni operatione abstinent, nulli se periculo vel formaliter, vel materialiter, contra legem operandi committunt; cum e contra qui sequuntur oppositam opinionem, libertati & commodo sive privato sive communi faventem, saltem in periculo versentur, ne materialiter peccent contra legem, cum forsitan à parte rei talis actus legi Divinæ non sit conformis: ideoque opiniones libertati faventes, quæ actum licitum affirmant, minus tute appellari solent, quamvis revera sint simpliciter tute, quatenus carent omni periculo inhonestatis formalis. Nam bene distinguendum est inter inhonestatem formalem & materialem. Formalis est, quæ actus, quatenus ab operante procedit, est difformis rectæ rationi, eique imputabilis in culpam. Materialis, quæ actus secundum se est difformis legi, quamvis fortè ob invincibilem ignorantiam hujus difformitatis operanti in culpam imputari non possit.

2. Notandum secundò. Majorem probabilitatem intrinsicam [quæ majoribus à ratione fundamentis nititur] non esse adeò perspicuam; neque enim consistit in indivisibili, cum pro dispari ingeniorum conditione hæc pars uni, illa alteri, ista Thomistæ, opposita Scotistæ probabilior videatur: neque de majori minoris probabilitate, nisi à litteratis, qui rationum pondera utrinque exactè appenderunt, judicium ferri possit. His positis nemini dubium est, esse rem optimi consilii, amplecti tutiora, & à periculo vel materialiter tantum legem DEI transgrediendi remota. Queritur verò sine præceptum & obligatio, in omnibus tutiora [ita sentiunt Vincent. Baron. Jul. Mercor. Wendrochius, & in materia juris naturalis Sinnichius] vel certe probabiliora [ut Joan. Bap. Gonet. Vincent. Contenson, alii] que sententiæ rigorosæ Patroni] sectandi. Ubi distinguendum est inter opiniones contrarias; nam aliquæ versantur circa actiones & jus, aliquæ circa res vel factum. Illæ sunt, quæ præcisè in utramque partem disputant, an aliqua actio sit præcepta vel prohibita; licita vel illicita? v. g. sine licitum pingere die festo? sine necessaria attentione in recitando Divino officio? Istæ, quæ disputant, utrum à parte rei hæc actio sit valida, vel non? an sequatur ex tali opere tale damnum, vel non? v. g. an accusatus sit nocens? an hæc medicina sit obfutura? &c. Multum enim inter utramque interest: quia rectitudo & honestas formalis actionis non tam desumitur ex eo, quod est à parte rei, quam quod apparet inculpabiliter operanti; unde potest quandoque contractus in se usurarius, tamen esse licitus propter bonam fidem, & invincibilem ignorantiam operantis; ac verò valor Sacramenti, veritas alicujus periculi & damni non desumitur ab eo, quod ita vel aliter appareat operanti, sed quia à parte rei ita se habet. Unde licet tibi forma aliqua ad Sacramentum sufficiens videatur, si tamen à parte rei non sufficit, nullum coactis Sacramentum; cum ipsius valor non à tua opinione, sed à Christi institutione dependeat.

3. CONCLUSIO PRIMA. Cum opiniones contraria versantur circa valorem rei, & questionem facti, ubi intervenit speciale præceptum charitatis,

justitia, vel religionis, quo tenemur abstinere à actione, quæ prævidetur probabile damnum temporale, vel spirituale proximi, aut nullius Sacramenti, tenemur sequi partem tutiorem, quæ sola in tali casu est præcisè probabilis. Ita communiter Authores utriusque sententiæ tam benignæ, quam rigorosæ. Et ratio est: Illa solum opinio est præcisè probabilis, ex qua possum formare certam conscientiam de honestate, & deponere præcisè formidinem de formali inhonestate meæ operationis: sed sola opinio tutior in proposito est talis; ergo. Minor ostenditur: formalis inhonestas operationis in hoc casu confurgit ex proximo periculo damni proximi, vel invaliditatis Sacramenti &c. sed qui non sequitur tutiorem, committit se tali periculo proximo, cum non sit certus, ne ex sua actione sequatur tale damnum, vel invaliditas Sacramenti. Major probatur. Eadem lege charitatis, justitiæ, religionis, quæ prohibetur damnum proximi, vel precipitur confessio veri, & certi Sacramenti, prohibetur proximum periculum damni, vel non conficiendi verum Sacramentum: sed est certa obligatio charitatis, justitiæ, religionis ad vitandum damnum, conficiendum verum Sacramentum &c. ergo est etiam certa obligatio ad vitandum periculum &c. Neque hic suffragatur possessio libertatis, lex enim est certa, & in possessione, dubium verò est, num partem solum probabilem & minus tutam sequendò tali obligationi satisfacias, ideoque nullum habes fundamentum præcisè formidinem deponendi, quamdiu tutiora non sequeris. Particularem hujus doctrinæ applicationem infra dabimus.

§ II.

Statuitur licita sequela sententiæ probabilis minus tute, seu faventis libertati.

CONCLUSIO SECUNDA. Cum questio est de honestate actionis, prudenter & licite eligitur sententiæ verè probabilis, quantumvis sit minus tuta & favens libertati. Ita Authores benignæ sententiæ paulò inferius allegandi contra Jul. Mercor. & Vinc. Baron qui contendunt, ne quidem licitum esse usum opinionis probabilioris si sit minus tuta, &c.

Probatur primò. Opinio verè probabilis gignit prudentem assensum, ut §. 4. ostendimus, ex prudenti assensu formatur conscientia recta, ex ista sequitur licitus usus ejusmodi opinionis; sed opinio, quantumvis minus tuta, est verè probabilis, ut supponitur. Ergo illi prudenter assentimur, eamque bonæ conscientiæ sequimur.

Secundò. Si non possemus sequi probabilem opinionem, vel probabilioris minus tuta, esse vel periculum peccati, vel præceptum, quod in dubiis tutior pars sit eligenda: sed neutrum dici potest; ergo. Non primò: quia nulla est obligatio evitandi peccata materialia; talis enim lex & obligatio foret de re impossibili, inutilis, nociva, nec amplius ignorantia invincibilis excusaret, ut tu se deducit Esparza à q. 22. ad 21. & claudit cum D. Augustino l. de utilit. cred. c. 22. dicente: Multa possunt afferri, quibus ostendatur, nil omnino humana societatis incolam remanere.